

Hoe herken ik mensen met een lichte verstandelijke beperking?

BEJEGENEN ▼ BEHANDELEN ▼ BEVEILIGEN

de **Borg**

Voor wie is deze folder?

Deze folder is voor medewerkers van politie, justitie, maatschappelijk werk, reclassering en andere medewerkers die in de dagelijkse praktijk meer (in)zicht willen hebben in het herkennen van mensen met een lichte verstandelijke beperking (LVB).

Steeds vaker komt u in aanraking met mensen met een lichte verstandelijke beperking (LVB). Omdat er steeds meer een verschuiving plaats vindt van wonen binnen een beschermende instelling naar kleinschalig en/of begeleid zelfstandig wonen ontmoet u mensen met een LVB in de maatschappij. Velen van hen functioneren, soms met behulp van hun sociaal netwerk, goed. Anderen hebben meer moeite om zich in onze ingewikkelde maatschappij staande te houden. Er worden immers hoge eisen aan mensen gesteld. Door de lichte verstandelijke beperking is het voor deze burgers soms moeilijk om de regie over hun leven te voeren. Zij worden aangesproken als 'gewone burgers', maar hebben door hun lichte verstandelijke beperking niet altijd een juist inzicht in de consequenties van hun handelen op korte of lange(re) termijn. Daardoor is de kans groter dat zij grensoverschrijdend gedrag vertonen en strafbare feiten begaan. En natuurlijk komen ook zij dan in aanraking met politie en justitie.

Al vele jaren is er sprake van een groeiend aantal mensen met een (lichte) verstandelijke beperking die in detentie verblijven. Ook daar worden zij veelal aangesproken als burgers met een normale verstandelijke ontwikkeling. De informatie die wordt verstrekt, is vaak te moeilijk en/of te snel voor mensen met een LVB. Soms ervaren zij problemen in de omgang met anderen.

Medewerkers binnen justitie hebben in toenemende mate behoefte aan informatie en kennis over deze kwetsbare groep mensen. Deze folder is een eerste handreiking daarin. Kijk voor meer informatie op www.deborg.nl

Hoe herkent u mensen met een lichte verstandelijke beperking?

Op het eerste gezicht niet. Meestal ziet of merkt u bij een vluchtig contact niets bijzonders aan mensen met een LVB. Pas als u ze beter leert kennen, valt het op dat zij moeite hebben om zich aan te passen aan de eisen van de omgeving. Zodra gespreksonderwerpen ingewikkelder worden, haken ze meestal af. Leren in theorie is moeilijk. Vaak is leren eenvoudiger door te oefenen in de praktijk.

Mensen met een LVB zijn soms weinig sociaal vaardig. Indien er sprake is van bijkomende psychiatrische problemen zoals autisme, angststoornissen, depressies of waanbeelden, dan zijn deze mensen extra kwetsbaar. Soms kan deze problematiek zo op de voorgrond treden dat de verstandelijke beperking over het hoofd wordt gezien. Juist dan hebben deze mensen een helpende hand nodig om mee te kunnen komen in de maatschappij.

Iemand met een LVB herkennen is niet altijd eenvoudig. Deze mensen zijn vaak meester in het verbergen van hun beperking(en). En dat is logisch. Immers, toegeven dat je langzaam leert of niet echt handig bent in dagelijkse sociale vaardigheden doet niemand graag. Het gevolg is dan wel dat mensen met een LVB voortdurend 'op hun tenen moeten lopen' om hun beperking(en) voor de buitenwereld te verbergen. Zij ontwijken dan ook bij voorkeur moeilijke situaties om niet door de mand te vallen.

Waarom is belangrijk om een lichte verstandelijke beperking te herkennen?

Mensen met een LVB hebben er baat bij als de omgeving op de hoogte is van hun (on)mogelijkheden en daar rekening mee houdt. Als mensen in de directe omgeving minder hoge eisen stellen, hoeven zij niet de schijn op te houden dat ze alles snappen of kunnen.

Mensen met een verstandelijke beperking zijn vaak gemakkelijk te beïnvloeden; ook door mensen met minder goede bedoelingen. Door een goede ondersteuning vanuit hun sociale netwerk is er minder kans dat deze kwetsbare mensen in moeilijke of risicovolle situaties terecht komen.

Als de verstandelijke beperking niet wordt herkend en mogelijk zelfs genegeerd, dan worden deze mensen continue aangesproken op een manier die zij niet begrijpen. Als dat vaak en langdurig gebeurt, dan veroorzaakt dat stress en spanning. Uiteindelijk kan dat leiden tot psychische- en gedragsstoornissen.

Kenmerken van mensen met een lichte verstandelijke beperking

Enkele tips voor het herkennen van een LVB

SCHOOLOPLEIDING

Mensen met een LVB hebben vaak alleen speciaal of praktijkgericht onderwijs gevolgd op MLK of ZMLK niveau. Soms is met regelmatig van school gewisseld, is vervolgonderwijs niet afgemaakt of is iemand regelmatig 'blijven zitten'.

Tip: *Vraag eens welke opleiding is gevolgd of naar de naam van de school.*

SOCIALE CONTACTEN

Er is veelal sprake van een beperkt sociaal netwerk. Het is moeilijk om sociale contacten aan te gaan en te onderhouden. Er zijn weinig vrienden en contacten met leeftijdsgenoten zijn minimaal.

Tip: *Vraag de persoon naar de namen van vrienden en waar de vriendschap uit bestond.*

REKENEN

Mensen met een LVB hebben vaak moeite met rekenen. Eenvoudige rekensommen lukken niet en vermenigvuldigen en delen is vaak te moeilijk. Begrijpelijk dat er vaak problemen zijn met wisselgeld in winkels.

Tip: *Laat de persoon een aftreksom maken (bijvoorbeeld 21 - 9). Kijk in de winkel eens mee als iemand wisselgeld terug krijgt bij de aankoop van een artikel.*

Let eens op of de persoon de tijd op de klok goed heeft.

SCHRIJVEN

Mensen met een LVB schrijven soms slecht. Dan wordt dat ontweken uit angst om fouten te maken.

Tip: *Let eens op hoe iemand iets opschrijft; bij het versturen van een brief bijvoorbeeld.*

Taal en begrip

Mensen met een LVB gebruiken uitdrukkingen vaak verkeerd of begrijpen bepaalde woorden niet. Grapjes worden vaak verkeerd begrepen of uitdrukkingen worden te letterlijk genomen. Oorzaak en gevolg worden niet overzien. Algemene (abstracte) regels worden niet onthouden waardoor het lijkt dat veel zaken steeds nieuw zijn.

Tip: *Vraag iets in de tijd terug, veelal kan de chronologische volgorde niet worden aangebracht in het verhaal. Of heeft de betrokkene moeite met abstracte vragen. Vraag eens hoe iets is gebeurd (verbanden leggen is lastig).*

Gedrag

Mensen met een LVB hebben slecht inzicht in de consequenties van hun handelen. Zij hebben een voorkeur voor repeterende zaken, veilige en herkenbare dagelijkse dingen. Deze personen hebben soms een hobby die niet bij hun leeftijd past en kijken op de TV of computer naar programma's die gemaakt zijn voor mensen jonger dan zij.

Tip: *Kijk eens mee naar de dagindeling van de persoon en hoe hij of zij iets organiseert. Vraag eens wat de favoriete tv-programma's zijn.*

In het algemeen geldt: neem geen genoegen met een kort antwoord maar vraag door.

Tips in de dagelijkse omgang

In de omgang met mensen met een LVB kunnen onderstaande tips u wellicht helpen.

Communicatie

- Gebruik korte zinnen.
- Gebruik eenvoudige woorden.
- Gebruik geen beeldspraak, dit kan verwarrend zijn.
- Eén opdracht of boodschap tegelijk.
- Bij keuzes: beperk tot 2 tot 3 mogelijkheden.
- Goed luisteren en samenvatten.
- Controleer of de boodschap is begrepen: laat in de eigen woorden terug vertellen.

Houding

- Wees consequent en voorspelbaar in je gedrag.
- Neem de tijd.
- Wees duidelijk in je verwachting.

- Bied extra hulp, bijvoorbeeld door samen een oplossing te zoeken of afspraken vast te leggen.
- Voel je betrokken maar laat je niet meeslepen in alle problematiek.

Bejegening

- Benader de persoon respectvol en neem de tijd.
- Probeer goed en aandachtig te luisteren.
- Bied aan om te helpen door bijvoorbeeld mee te gaan naar de rechtbank of doktersbezoek. Zo kun je dan naderhand nog eens uitleggen wat er besproken is.
- Maak een stappenplan voor ingewikkelde situaties en gebruik hiervoor een kalender, agenda of schrijfbord.
- Geef concrete tips hoe iemand zich anders kan gedragen en spreek de persoon aan op gedrag dat ergernis of overlast veroorzaakt.
- Herhaal met regelmaat.

Wanneer schakelt u een deskundige in?

Een deskundige kunt u inschakelen als de communicatie en omgang met de persoon in kwestie bijvoorbeeld zo problematisch verloopt dat het als een last wordt ervaren. Maar ook als de betreffende persoon zichtbaar hinder heeft van zijn of haar gedrag en dat er van 'sociaal lijden' kan worden gesproken.

Binnen de vier aangesloten instellingen van De Borg kunt u terecht met uw vragen. De instellingen hebben veel kennis als het gaat om de behandeling van mensen met een LVB. Deze door de overheid erkende instellingen hebben zich verder gespecialiseerd in de behandeling van mensen met bijkomende problematiek in de vorm van psychiatrische stoornissen en/of gedragsstoornissen.

Neem gerust contact op voor meer informatie. De instellingen zijn u graag van dienst.

Regio **FRIESLAND - DRENTHE - OVERIJSSSEL - GELDERLAND**

STICHTING TRAJECTUM

Centraal Kantoor:
 Hanzeallee 2, 8017 KZ Zwolle
 Postbus 40012, 8004 DA Zwolle
 Telefoon Algemeen: 0561 - 422 222
 Cliënt Service Bureau: 088 - 929 50 02
info@trajectum.info
www.trajectum.info

Regio **UTRECHT - NOORD-HOLLAND - FLEVOLAND**

ALTRÉCHT - WIER

Citroenvlinder 4, 3734 AD Den Dolder
 Telefoon: 030 - 225 63 06
wier_frontoffice@altrecht.nl
www.altrecht.nl

Regio **ZUID-HOLLAND - ZEELAND**

IPSE DE BRUGGEN BEHANDELCENTRUM SGLVG(+)

Spoorlaan 19, 2471 PB Zwammerdam
 (dependance in Kijvelanden, Poortugaal)
 Zorgbemiddelaar: 06 - 23 36 07 68
 Klantencontact: 0800 - 998 87 77
zorgloketbehandeling@ipsedebruggen.nl
www.ipsedebruggen.nl

Regio **NOORD-BRABANT - LIMBURG**

DICHTERBIJ - STEVIG

Wanssumseweg 14, 5803 EA Oostrum
 Postbus 5029, 5800 CA Venray
 Telefoon: 0478 - 529 600
stevig@dichterbij.nl
www.dichterbij.nl/stevig

Dit is een uitgave van expertisecentrum De Borg.
© Expertisecentrum De Borg, Den Dolder. Uitgave: juni 2013

Expertisecentrum De Borg

Vuurvlinder 4

(gebouw Camper)

3734 BN Den Dolder

Telefoon: 030 - 225 64 05

deborg@altrecht.nl

www.deborg.nl

BEJEGENEN ▼ BEHANDELEN ▼ BEVEILIGEN

de Borg